

บทความพิเศษ

Special Article

การเขียนเอกสารอ้างอิงในวารสารทางวิชาการโดยใช้ระบบแวนคูเวอร์

วิวัฒน์ โรจนพิทยากร พ.บ.
กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข

วิทยาการทุกสาขาวิชาที่สามารถพัฒนาไปจนก้าวหน้าได้นั้น เกิดจากการสั่งสมความรู้ให้เพิ่มพูนขึ้นตลอดเวลา โดยความรู้ดังกล่าวอาจมาจากการสังเกต การศึกษาทดลอง การตรวจสอบ และการหาเหตุและผล มาอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น จากนั้นก็มีการเก็บบันทึกเอาไว้ และเผยแพร่ออกไปให้ผู้อื่นได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเสริมส่วนที่ยังขาดและขยายขอบเขตออกไปจนเป็นศาสตร์ที่ลึกซึ้ง และกว้างขวาง กลไกสำคัญของพัฒนาการดังกล่าวคือ การมีระบบเก็บบันทึกและเผยแพร่ผลงานสู่ผู้สนใจเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัย หรือนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ต่อไป

รูปแบบการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการมีอยู่มากมาย อาทิ การเผยแพร่ในสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วารสารทางวิชาการ การเผยแพร่ด้วยสื่อบุคคลโดยการบรรยายหรืออภิปราย หรือการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น แถบเสียง แถบภาพ หรือจานแม่เหล็ก (computer disk) เป็นต้น ในจำนวนนี้ การเผยแพร่โดยทางวารสารวิชาการดูจะเป็นวิธีที่ได้ประโยชน์สูงสุด เพราะมีการพัฒนารูปแบบการนำเสนอให้มีความน่าเชื่อถือ สะดวกในการใช้ซ้ำๆ ได้ตลอดเวลาในทุกสถานที่ สามารถจัดทำให้เป็นรูปแบบที่เข้าใจได้ไม่ยากนัก รวมทั้งตรวจสอบหรือพิสูจน์ถึงความถูกต้องได้ง่าย และที่สำคัญคือสามารถเก็บรักษาได้นานๆ คล้ายเป็นมรดกทางวิชาการที่เป็นพื้นฐานรองรับความรู้ใหม่ๆ ซึ่งนับวันมีแต่จะเพิ่มพูนให้มากขึ้นโดยไม่มีที่สิ้นสุด

จุดเด่นที่สำคัญของการเผยแพร่ผลงานในวารสารทางวิชาการคือ การมีองค์ประกอบที่เป็นมาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีส่วนของการอ้างอิงข้อความรู้ที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในเรื่องนั้นๆ ซึ่งนอกจากจะแสดงถึงความน่า

วารสารโรคติดต่อกำหนดใช้รูปแบบ
การอ้างอิงระบบแวนคูเวอร์
ที่ปรับปรุงใหม่นี้ ตั้งแต่
ฉบับที่ 1 ของปี 2542 เป็นต้นไป
คือฉบับที่ 1 ปีที่ 25
(มกราคม - มีนาคม 2542)

เชื่อถือของผลงานแล้ว ยังแสดงข้อมูลของแหล่งความรู้หรือแหล่งสารสนเทศ ที่สามารถสืบค้นเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจในเรื่องดังกล่าว

เนื่องจากความหลากหลายของวารสารทางวิชาการซึ่งมีอยู่กว่า 3,200 รายการ รูปแบบการนำเสนอจึงล้วนมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง และความแตกต่างนี้เอง บางครั้งขาดความครบถ้วน ขาดข้อมูลที่สำคัญที่จะช่วยในการค้นหาที่มาขององค์ความรู้ที่จะใช้ในการตรวจสอบความถูกต้องของผลงานทางวิชาการ

มีความพยายามที่จะให้มีระบบการอ้างอิงหรือแสดงแหล่งสารสนเทศที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยในปี 2521 บรรณาธิการวารสารวิชาการแพทย์กลุ่มหนึ่งได้ร่วมปรึกษาหารือกันที่เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา เพื่อกำหนดมาตรฐานในการจัดเตรียมต้นฉบับบทความทางวิชาการที่จะส่งพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร บรรณาธิการกลุ่มนี้เป็นที่รู้จักกันในนามของกลุ่มแวนคูเวอร์ซึ่งในปีถัดมา

ได้ทำการพิมพ์เผยแพร่ข้อกำหนดร่วมกันในการจัดทำต้นฉบับเพื่อส่งพิมพ์เผยแพร่ในวารสารทางชีวแพทย์ (biomedical journals) ข้อกำหนดนี้เรียกกันอีกอย่างหนึ่งว่าระบบแวนคูเวอร์ ต่อมา กลุ่มแวนคูเวอร์นี้ขยายตัวกลายเป็นคณะกรรมการบรรณาธิการวารสารทางการแพทย์นานาชาติ หรือ International Committee of Medical Journal Editors หรือ ICMJE และมีการประชุมร่วมกันทุกปีเพื่อขยายขอบข่ายของงานดังกล่าว

เท่าที่ผ่านมา คณะกรรมการได้ปรับปรุงแก้ไขและจัดพิมพ์เผยแพร่ระบบแวนคูเวอร์ไปแล้ว รวม 5 ครั้ง โดยฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5 จัดทำขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2540 ได้ปรับปรุงเพิ่มเติมอีกหลายด้าน เช่น สิทธิ์ต่อผลงานความเป็นส่วนตัว และคำอธิบายโดยละเอียดในส่วนของวิธีการศึกษาวิจัย เป็นต้น

ปัจจุบันมีวารสารทางชีวแพทย์กว่า 500 รายการกำหนดเอาระบบแวนคูเวอร์เป็นรูปแบบสำหรับเจ้าของผลงานทางวิชาการใช้ในการเตรียมต้นฉบับเพื่อส่งพิมพ์เผยแพร่ ซึ่งในทางปฏิบัติ บรรณาธิการก็จะใช้ระบบนี้เป็นรูปแบบของบทความที่เผยแพร่ในวารสารนั้นๆ การใช้ระบบเดียวกันในการเตรียมต้นฉบับเอกสารทำให้เจ้าของผลงานได้รับความสะดวกมาก เพราะไม่ต้องจดจำวิธีการเตรียมหลายๆแบบเพื่อจะส่งผลงานไปเผยแพร่ในวารสารหลายๆฉบับ

เนื่องจากระบบแวนคูเวอร์ได้รับความนิยมสูงมาก จึงมีการนำมาใช้ในวารสารทางการแพทย์และสาธารณสุขไทยจำนวนมาก รวมทั้งไม่ว่าจะเป็นวารสารระดับนานาชาติ เช่น วารสารแพทยสมาคมแห่งประเทศไทย (Journal of Medical Association of Thailand) รวมทั้งวารสารระดับชาติและระดับกระทรวง เช่น แพทยสภาวารสารวิชาการสาธารณสุข วารสารอนามัยและสิ่งแวดล้อม วารสารโรคติดต่อ เป็นต้น จึงเป็นเรื่องที่นักวิชาการควรให้ความสนใจศึกษา เพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในกรณีที่จะเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในวารสารต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

เนื่องจากระบบแวนคูเวอร์ที่ปรับปรุงใหม่ในปี 2540 มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมหลายประการ วารสารโรค

ติดต่อจึงกำหนดให้รูปแบบการอ้างอิงตามแนวใหม่นี้ตั้งแต่ปีที่ 25 เป็นต้นไป โดยเริ่มตั้งแต่ฉบับที่ 1 (มกราคม - มีนาคม 2542) เพื่อปรับให้ทันสมัยตามมาตรฐานสากล

หลักการสำคัญของการอ้างอิงระบบแวนคูเวอร์คือ มีการอ้างอิงด้วยตัวเลขเรียงลำดับก่อนหลังตามลำดับที่อ้างอิงในเนื้อเรื่อง และแสดงรายชื่อของเอกสารอ้างอิงเรียงตามลำดับในท้ายของบทความเช่นเดียวกัน

ต่อไปนี้เป็นแนวทางการเขียนเอกสารอ้างอิงตามระบบแวนคูเวอร์ฉบับปรับปรุงใหม่ โปรดสังเกตชนิดของตัวอักษร เครื่องหมายวรรคตอน และช่องไฟ ของตัวอย่างต่างๆที่แสดงต่อไปนี้

1. การอ้างอิงจากวารสาร

1.1 การอ้างอิงจากวารสารที่ได้มาตรฐานทั่วไป รูปแบบพื้นฐาน:

นามสกุลของผู้เขียน อักษรย่อชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร ปี-เดือน-วัน ที่พิมพ์;ลำดับปี (volume);เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้ายของเรื่อง. ตัวอย่างเช่น ตัวอย่างที่ 1. Vega KJ, Pina I, Krevsky B. Heart transplantation in associated with an increase risk for pancreaticobiliary disease. Ann Intern Med 1996 Jun 1;124(11):980-3.

จากตัวอย่าง แสดงว่า เรื่องที่อ้างอิงพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร Annals of Internal Medicine เมื่อปี ค.ศ. 1996 เป็นฉบับวันที่ 1 มิถุนายน วารสารนี้ออกเป็น volume ที่ 124 ฉบับที่ 11 หน้า 980 ถึง 983 คำว่า volume บางครั้งเข้าใจกันว่าเป็นปีที่พิมพ์ เช่น volume 124 หมายความว่าพิมพ์เป็นปีที่ 124 ซึ่งในบางกรณีอาจไม่ถูกต้อง เพราะแม้วารสารส่วนใหญ่จะพิมพ์เผยแพร่ปีละ 1 volume แต่ก็มีบางฉบับที่พิมพ์ปีละมากกว่า 1 volume ซึ่งแต่ละ volume แบ่งย่อยเป็นหลายๆฉบับ เรียกว่า ฉบับย่อย หรือ issue

ในระบบแวนคูเวอร์ กรณีที่มีการเรียงเลขหน้าต่อกันไปตลอดปีที่พิมพ์หรือ volume (หมายความว่าทุกฉบับที่พิมพ์ในปีนั้นจะใช้ตัวเลขหน้าต่อกันไป ซึ่งวารสารส่วนใหญ่ใช้แบบดังกล่าวนี้) ก็ไม่จำเป็นต้องใส่วันที่เดือนที่พิมพ์ และฉบับที่พิมพ์ (number) ตัวอย่างที่แสดง

ข้างต้นจึงเขียนใหม่เป็นดังนี้

ตัวอย่างที่ 1. Vega KJ, Pina I, Krevsky B. Heart transplantation in associated with an increase risk for pancreaticobiliary disease. *Ann Intern Med* 1996;124:980-3.

1.2 กรณีมีผู้เขียนเกิน 6 คน ให้ใส่รายชื่อของผู้เขียน 6 คนแรก แล้วตามด้วย *et al.* ซึ่งมาจากคำ *et alia* แปลว่า และคนอื่นๆ

ตัวอย่างที่ 2. Parkin DM, Clayton D, Black RJ, Masuyer E, Friedl HP, Ivanov E, et al. Childhood leukaemia in Europe after Chernobyl: 5 year follow-up. *Br J Cancer* 1996;73:1006-12.

โปรดสังเกตว่า:

1. ชื่อของเรื่องจะใช้ตัวพิมพ์เล็กทั้งหมด ยกเว้นอักษรตัวแรก และชื่อเฉพาะ

2. ชื่อวารสารจะใช้เป็นชื่อย่อ โดยต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน Index Medicus ซึ่งจะหาดูได้ตามห้องสมุดใหญ่ทั่วไป เช่น ตามโรงเรียนแพทย์ หรือค้นดูจาก Internet เว็บไซต์ของ National Library of Medicine ที่ <<http://www.nlm.nih.gov>> และไม่มีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนกับชื่อย่อของวารสาร

3. ระหว่างชื่อย่อวารสารกับปีที่พิมพ์ไม่มีเครื่องหมายวรรคตอนใดๆคั่นอยู่

4. เครื่องหมายวรรคตอนที่ใช้แสดง ประกอบด้วย , ใช้คั่นระหว่างชื่อผู้เขียน

. ใช้หลังคำย่อชื่อผู้เขียนคนสุดท้ายหรือหลังคำว่า *et al* หลังชื่อเรื่อง และท้ายสุดของประโยค

; ใช้คั่นระหว่างปี ค.ศ. ที่พิมพ์กับ volume ของหนังสือ โดยไม่มีช่องว่างคั่นหน้าหรือหลังเครื่องหมาย

: ใช้คั่นระหว่าง volume กับเลขหน้า โดยไม่มีช่องว่างคั่นหน้าหรือหลังเครื่องหมาย

- ใช้คั่นระหว่างเลขหน้าแรกกับหน้าสุดท้ายของเรื่องที่น่าสนใจ และไม่มีช่องว่างคั่นหน้าหรือหลังเครื่องหมาย

5. ตัวเลขหน้า ใช้ตัวเต็มสำหรับหน้าแรก และตัวย่อสำหรับหน้าสุดท้าย เช่น 980-3 แทนที่จะเป็น 980-

983 หรือเป็น 788-93 แทนที่จะเป็น 788-793

6. ระบบแวนคูเวอร์ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 5 ซึ่งเผยแพร่ครั้งแรกในวารสาร *Annals of Internal Medicine* ปีที่ 126 ฉบับที่ 1 เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2540 ไม่ได้แสดงลักษณะการพิมพ์แบบตัวเข้ม ตัวเอน หรือขีดเส้นใต้ แต่บรรณาธิการของวารสารบางฉบับอาจนำไปปรับให้เป็นรูปแบบเฉพาะตามแนวของตน

1.3 กรณีผู้เขียนเป็นหน่วยงาน

ตัวอย่างที่ 3. The Cardiac Society of Australia and New Zealand. Clinical exercise stress testing. Safety and performance guidelines. *Med J Aust* 1996;164:282-4.

1.4 กรณีที่ไม่มีชื่อผู้เขียน

ตัวอย่างที่ 4. Cancer in South Africa [editorial]. *S Afr Med J* 1994;84:15.

กรณีนี้ ถ้าเป็นภาษาไทยก็คงใช้ในวงเล็บว่า [บทความบรรณาธิการ]

1.5 กรณีที่เป็นฉบับเสริม (supplement)

ตัวอย่างที่ 5. Shen HM, Zhang QF. Risk assessment of nickel carcinogenicity and occupational lung cancer. *Environ Health Perspect* 1994;102 Suppl 1:275-82.

ตัวอย่างนี้แสดงว่าเป็น volume 102 ฉบับเสริมที่ 1

1.6 กรณีเอกสารอ้างอิงเป็นฉบับย่อย (issue) ที่ มีฉบับเสริม (supplement)

ตัวอย่างที่ 6. Payne DK, Sullivan MD, Massie MJ. Womens psychological reactions to breast cancer. *Semin Oncol* 1996;23(1 Suppl 2):89-97.

แสดงว่าเป็น volume 23 ฉบับย่อย (number) ที่ 1 ฉบับเสริมที่ 2 (ในฉบับย่อยอาจมีการพิมพ์เสริมหลายฉบับ)

1.7 กรณีเอกสารอ้างอิงที่เป็น volume ซึ่งแบ่งเป็นตอนๆ

ตัวอย่างที่ 7. Ozben T, Nacitarhan S, Tuncer N. Plasma and urine sialic acid in non-insulin dependent diabetes mellitus. *Ann Clin Biochem* 1995;32(Pt 3):303-6.

กรณีนี้ ถ้าเป็นภาษาไทยก็คงใช้ในวงเล็บว่า (ตอนที่ 3)

1.8 กรณีเอกสารอ้างอิงเป็นฉบับย่อย ซึ่งแบ่งเป็นตอนๆ

ตัวอย่างที่ 8. Poole GH, Mills SM. One hundred consecutive cases of flap lacerations of the leg in aging patients. N Z Med J 1994;107(986 Pt 1):377-8.

ตัวอย่างนี้แสดงว่าเป็น volume 107 ฉบับย่อยที่ 986 ส่วนที่ 1

1.9 กรณีเอกสารอ้างอิงเป็นฉบับย่อย แต่ไม่มี volume

ตัวอย่างที่ 9. Turan I, Wredmark T, Fellander-Tsai L. Arthroscopic ankle arthrosis in rheumatoid arthritis. Clin Orthop 1995;(320):110-4.

แสดงว่าเป็นวารสารที่ออกเรียงต่อกันไปโดยไม่แบ่งเป็น volume (ใช้เป็นตัวเลขในวงเล็บเพื่อไม่ให้สับสน)

1.10 กรณีเอกสารอ้างอิงเป็นบทความในวารสารที่ไม่แบ่งย่อยเป็นทั้ง volume หรือ issue

ตัวอย่างที่ 10. Browell DA, Lennard TW. Immunologic status of the cancer patient and the effects of blood transfusion on antitumor responses. Curr Opin Gen Surg 1993;325-33.

1.11 กรณีเอกสารอ้างอิงที่มีเลขหน้าเป็นอักษรโรมัน

ตัวอย่างที่ 11. Fisher GA, Sikic BI. Drug resistance in clinical oncology and hematology. Introduction. Hematol Oncol Clin North Am 1995 Apr;9(2):xi-xii.

ตัวอย่างนี้แสดงว่าเป็นวารสารที่ไม่ได้เรียงเลขหน้าต่อกันไป จึงมีเดือนที่พิมพ์และ number อยู่ด้วย

1.12 กรณีเอกสารอ้างอิงเป็นคอลัมน์เฉพาะ ซึ่งไม่จัดเป็นนิพนธ์ต้นฉบับ อาจแสดงชนิดของเอกสารได้ตามความจำเป็น ภายในเครื่องหมาย [] เช่น เป็นบทบรรณาธิการ จดหมาย หรือบทความย่อ:

ตัวอย่างที่ 12. Enzensberger W, Fischer PA. Metronome in Parkinson's disease [letter]. Lancet

1996;347:1337.

ตัวอย่างที่ 13. Clement J, De Bock R. Hematological complications of hantavirus nephropathy (HVN) [abstract]. Kidney Int 1992;42:1285.

1.13 กรณีเอกสารอ้างอิงเป็นบทความฉบับย่อยของบทความที่เคยพิมพ์เผยแพร่มาแล้ว (Article containing retraction):

ตัวอย่างที่ 14. Garey CE, Schwarzman AL, Rise ML, Seyfried TN. Ceruloplasmin gene defect associated with epilepsy in EL mice [retraction of Garey CE, Schwarzman AL, Rise ML, Seyfried TN. In: Nat Genet 1994;6:426-31]. Nat Genet 1995;11:104.

1.14 กรณีเอกสารอ้างอิงเป็นบทความฉบับย่อยจากบทความที่เคยพิมพ์เผยแพร่มาแล้ว (Article retracted):

ตัวอย่างที่ 15. Liou GI, Wang M, Matragoon S. Precocious IRBP gene expression during mouse development [retracted in Invest Ophthalmol Vis Sci 1994;35:3127]. Invest Ophthalmol Vis Sci 1994;35:1083-8.

1.15 กรณีเอกสารอ้างอิงเป็นเอกสารที่มีการแก้ไขข้อผิดพลาด

ตัวอย่างที่ 16. Hamlin JA, Kahn AM. Hemiorrhaphy in symptomatic patients following inguinal hernia repair [published erratum appears in West J Med 1995;162:278]. West J Med 1995;162:28-31.

2. เอกสารอ้างอิงที่เป็นหนังสือ

รูปแบบพื้นฐาน:

นามสกุลของผู้เขียนอักษรย่อชื่อผู้เขียน. ชื่อหนังสือ. เมืองที่พิมพ์: แหล่งพิมพ์; ปีที่พิมพ์. ตัวอย่างเช่น

2.1 หนังสือที่มีผู้เขียนเป็นส่วนตัว

ตัวอย่างที่ 17. Ringsven MK, Bond D. Gerontology and leadership skills for nurses. 2nd ed. Albany (NY): Delmar Publishers; 1996.

โปรดสังเกตว่า:

1. ชื่อของหนังสือจะใช้ตัวพิมพ์เล็กทั้งหมด ยกเว้นอักษรตัวแรก และชื่อเฉพาะ

2. เครื่องหมายวรรคตอนที่ใช้อีกสารอ้างอิงประกอบด้วย

, ใช้คั่นระหว่างชื่อผู้เขียน

. ใช้หลังคำย่อชื่อผู้เขียนคนสุดท้ายหรือหลังคำว่า et al (กรณีมีผู้เขียนเกิน 6 คน) หลังชื่อหนังสือ หลังจำนวนครั้งที่พิมพ์ และท้ายสุดของประโยค

: ใช้คั่นระหว่างเมืองที่พิมพ์กับแหล่งพิมพ์ โดยมีช่องว่างคั่นอยู่หลังเครื่องหมาย

; ใช้คั่นระหว่างแหล่งพิมพ์กับปีที่พิมพ์ โดยมีช่องว่างคั่นอยู่หลังเครื่องหมาย

2.2 หนังสือที่มีผู้เขียนเป็นบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม

ตัวอย่างที่ 18. Norman IJ, Redfern SJ, editors. Mental health care for elderly people. New York: Churchill Livingstone; 1996.

2.3 หนังสือที่มีผู้เขียนเป็นหน่วยงานและเป็นผู้พิมพ์

ตัวอย่างที่ 19. Institute of Medicine (US). Looking at the future of the Medicaid program. Washington: The Institute; 1992.

2.4 เอกสารอ้างอิงเป็นบทหนึ่งในหนังสือ

ตัวอย่างที่ 20. Phillips SJ, Whisnant JP. Hypertension and stroke. In: Laragh JH, Brenner BM, editors. Hypertension: pathophysiology, diagnosis, and management. 2nd ed. New York: Raven Press; 1995. p. 465-78.

ตัวอย่างนี้ต่างจาก 2.2 ซึ่งไม่ได้มีการแสดงชื่อของผู้เขียนในบทย่อยๆเอาไว้ในหนังสือ

โปรดสังเกตว่า:

1. ชื่อของบทและชื่อหนังสือจะใช้ตัวพิมพ์เล็กทั้งหมด ยกเว้นอักษรตัวแรก และชื่อเฉพาะ

2. หลังปีที่พิมพ์จะแสดงเลขหน้า ซึ่งตามหลังอักษร p. หมายถึงหน้า (page) ผู้ที่ค้นเคยกับระบบแวนคูเวอร์แบบเก่าจะสังเกตได้ว่า แต่เดิมไม่มีการใช้แบบนี้ แต่เป็นเครื่องหมาย colon หรือ : หลังปีที่พิมพ์

2.5 เอกสารอ้างอิงที่เป็นหนังสือประกอบการประชุม

(Conference proceeding)

ตัวอย่างที่ 21. Kimura J, Shibasaki H, editors. Recent advances in clinical neurophysiology. Proceedings of the 10th International Congress of EMG and Clinical Neurophysiology; 1995 Oct 15-19; Kyoto, Japan. Amsterdam: Elsevier; 1996.

2.6 เอกสารสรุปผลการประชุม (Conference paper)

ตัวอย่างที่ 22. Bengtsson S, Solheim BG. Enforcement of data protection, privacy and security in medical informatics. In: Lun KC, Degoulet P, Piemme TE, Rienhoff O, editors. MEDINFO 92. Proceedings of the 7th World Congress on Medical Informatics; 1992 Sep 6-10; Geneva, Switzerland. Amsterdam: North-Holland; 1992. p. 1561-5.

โปรดสังเกตว่า ตัวอย่างที่ 21 และ 22 มีความคล้ายคลึงกันมาก แต่หมายเลข 22 เป็นผลสรุปของการประชุมซึ่งมีบรรณาธิการมาตรวจสอบเรียบเรียงอีกต่อหนึ่ง ทำให้มีความน่าเชื่อถือกว่าตัวอย่างที่ 21

2.7 เอกสารอ้างอิงที่เป็นรายงานทางวิชาการ (scientific or technical report)

2.7.1 เอกสารที่จัดพิมพ์โดยเจ้าของทุน:

ตัวอย่างที่ 23. Smith P, Golladay K. Payment for durable medical equipment billed during skilled nursing facility stays. Final report. Dallas (TX): Dept. of Health and Human Services (US), Office of Evaluation and Inspections; 1994 Oct. Report No.: HHSIGOEI69200860.

2.7.2 เอกสารที่จัดพิมพ์โดยหน่วยงานที่จัดทำรายงาน

ตัวอย่างที่ 24. Field MJ, Tranquada RE, Feasley JC, editors. Health services research: work force and educational issues. Washington: National Academy Press; 1995. Contract No.: AHCP282942008. Sponsored by the Agency for Health Care Policy and Research.

2.8 เอกสารอ้างอิงเป็นบทวิทยานิพนธ์:

ตัวอย่างที่ 25. Kaplan SJ. Post-hospital home health care: the elderly's access and utilization [dissertation]. St. Louis (MO): Washington Univ.; 1995.

ตัวอย่างนี้คัดลอกมาจากเอกสารของ ICMJE โดยตรง จะเห็นว่า การอ้างอิงวิทยานิพนธ์ไม่ได้แสดงถึงคณะที่ศึกษา แสดงเพียงแต่ชื่อมหาวิทยาลัยของจังหวัดเมืองเซนต์หลุยส์ ซึ่งอยู่ในรัฐ Missouri (ย่อว่า MO)

2.9 เอกสารอ้างอิงเป็นเอกสารจดทะเบียนลิขสิทธิ์

ตัวอย่างที่ 26. Larsen CE, Trip R, Johnson CR, inventors; Novoste Corporation, assignee. Methods for procedures related to the electrophysiology of the heart. US patent 5,529,067. 1995 Jun 25.

ตัวอย่างนี้แสดงถึงนักประดิษฐ์ 3 คนจากบริษัทหนึ่ง คิดค้นและจดทะเบียนลิขสิทธิ์การค้นพบในสหรัฐ แสดงหมายเลขทะเบียนที่ 5,529,067 โดยจดทะเบียนเมื่อวันที่ 25 เดือนมิถุนายน 2538

3. เอกสารอ้างอิงในรูปแบบอื่น

3.1 เอกสารอ้างอิงเป็นบทความในหนังสือพิมพ์:

ตัวอย่างที่ 27. Lee G. Hospitalizations tied to ozone pollution: study estimates 50,000 admissions annually. The Washington Post 1996 Jun 21; Sect. A:3 (col. 5).

ตัวอย่างนี้ หมายถึงหนังสือพิมพ์ฉบับวันที่ 21 มิถุนายน ในส่วน A (ซึ่งเป็นส่วนหน้าสุด โดยอ้างอิงส่วนที่พิมพ์ในหน้า 3 คอลัมน์ที่ 5

3.2 เอกสารอ้างอิงสื่อโสตทัศน์

ตัวอย่างที่ 28. HIV+/AIDS: the facts and the future [videocassette]. St. Louis (MO): Mosby-Year Book; 1995.

ตัวอย่างนี้แสดงว่าเจ้าของสื่อเทปคือบริษัท Mosby ในเมืองเซนต์หลุยส์ รัฐ Missouri

3.3 เอกสารอ้างอิงเกี่ยวกับกฎหมาย

3.3.1 กฎหมายมหาชนหรือกฎหมายสาธารณสุข:

ตัวอย่างที่ 29. Preventive Health Amendments

of 1993, Pub. L. No. 103-183, 107 Stat. 2226 (Dec. 14, 1993).

3.3.2 ร่างกฎหมายที่ยังไม่มีผลบังคับใช้ (Unenacted bill):

ตัวอย่างที่ 30. Medical Records Confidentiality Act of 1995, S. 1360, 104th Cong., 1st Sess. (1995).

3.3.3 กฎระเบียบปฏิบัติของรัฐ (Code of Federal Regulations):

ตัวอย่างที่ 31. Informed Consent, 42 C.F.R. Sect. 441.257 (1995).

3.3.4 ญัตติที่กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาด้วยความคิดเห็น (Hearing):

ตัวอย่างที่ 32. Increased Drug Abuse: the Impact on the Nation's Emergency Rooms: Hearings Before the Subcomm. on Human Resources and Intergovernmental Relations of the House Comm. on Government Operations, 103rd Cong., 1st Sess. (May 26, 1993).

3.4 เอกสารอ้างอิงเป็นแผนที่

ตัวอย่างที่ 33. North Carolina. Tuberculosis rates per 100,000 population, 1990 [demographic map]. Raleigh: North Carolina Dept. of Environment, Health, and Natural Resources, Div. of Epidemiology; 1991.

3.5 เอกสารอ้างอิงเป็นหนังสือคัมภีร์ไบเบิล

ตัวอย่างที่ 34. The Holy Bible. King James version. Grand Rapids (MI): Zondervan Publishing House; 1995. Ruth 3:1-18.

3.6 เอกสารอ้างอิงเป็นพจนานุกรมต่างๆ

ตัวอย่างที่ 35. Stedman's medical dictionary. 26th ed. Baltimore: Williams & Wilkins; 1995. Apraxia; p. 119-20.

3.7 เอกสารอ้างอิงเป็นหนังสือประเภทวรรณกรรมแบบคลาสสิก (Classic)

ตัวอย่างที่ 36. The Winter's Tale: act 5, scene 1, lines 13-16. The complete works of William

Shakespeare. London: Rex; 1973.

4. เอกสารอ้างอิงที่ยังไม่มีการตีพิมพ์

4.1 เอกสารอ้างอิงเป็นหนังสือที่รอการตีพิมพ์

ตัวอย่างที่ 37. Leshner AI. Molecular mechanisms of cocaine addiction. N Engl J Med. In press 1996.

5. การอ้างอิงจากสื่อหรือวัสดุอิเล็กทรอนิกส์

แหล่งอ้างอิงที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์มีอยู่ 2 กลุ่มด้วยกัน คือ

1. แหล่งข้อมูลประเภท online ตัวอย่างเช่น World Wide Web sites, FTP sites, Telnet sites, Gopher sites, Synchronous Communications sites (MOOs, MUDs, Chats), Listservs, Newsgroups หรือ E-Mail

2. แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ประเภทไม่ online ได้แก่ แผ่น CD-ROMs, diskettes, magnetic tapes, other computer databases

ในระบบแวนคูเวอร์ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการอ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์มากนัก เพราะมีตัวอย่างแสดงไว้น้อยมาก

แนวทางการอ้างอิงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามระบบแวนคูเวอร์

5.1 วารสารในรูปอิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบพื้นฐาน:

ชื่อผู้แต่ง. ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร [ประเภทของวัสดุ] ปี เดือน [ปี เดือน วัน ที่อ้างอิง]; volume(issue):[จำนวน screens]. ที่มา: address ของแหล่งสารสนเทศ

ตัวอย่างที่ 38. Morse SS. Factors in the emergence of infectious diseases. Emerg Infect Dis [serial online] 1995 Jan-Mar [cited 1996 Jun 5]; 1(1):[24 screens]. Available from: URL: <http://www.cdc.gov/ncidod/EID/eid.htm>

5.2 Monograph ในรูปอิเล็กทรอนิกส์

ตัวอย่างที่ 39. CDI, clinical dermatology illustrated [monograph on CD-ROM]. Reeves JRT, Maibach H. CMEA Multimedia Group, producers. 2nd ed. Version 2.0. San Diego: CMEA; 1995.

5.3 สิ่งอ้างอิงที่เป็น Computer file

ตัวอย่างที่ 40. Hemodynamics III: the ups and downs of hemodynamics [computer program]. Version 2.2. Orlando (FL): Computerized Educational Systems; 1993.

6. สิ่งอ้างอิงที่เป็นภาษาไทย

เท่าที่ทราบมา ในประเทศไทยยังไม่มีกรตกลงกันที่จะกำหนดรูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงแบบใดแบบหนึ่งอย่างเป็นทางการ ดังนั้น การเขียนแบบอ้างอิงจึงทำตามของต่างประเทศ เช่น กรณีที่เป็นระบบแวนคูเวอร์ก็จะใช้ลำดับเนื้อหาและเครื่องหมายวรรคตอนแบบเดียวกัน ยกเว้นส่วนที่เป็นชื่อผู้เขียน ซึ่งของต่างประเทศใช้นามสกุล แล้วต่อด้วยอักษรย่อของชื่อ แต่ในไทยไม่นิยมใช้เรียกชื่อแบบต่างประเทศ จึงใช้เรียงด้วยชื่อและตามด้วยนามสกุลเป็นคำเต็ม เช่นเดียวกัน กรณีชื่อย่อของวารสาร เนื่องจากไม่มีการกำหนดมาตรฐานตัวย่อเอาไว้ จึงควรใช้ชื่อวารสารเป็นคำเต็ม ซึ่งก็คงเหมือนกับวารสารต่างประเทศที่ยังไม่ได้เข้าอยู่ใน Index Medicus เพราะหากใช้คำย่อ ก็คงไม่สามารถสืบค้นหาชื่อเต็มได้

รายละเอียดของระบบแวนคูเวอร์ยังมีอีกมาก ผู้สนใจจะศึกษาได้จาก คำแนะนำผู้เขียนในวารสารต่างประเทศหลายฉบับ หรือค้นหาฉบับเต็มได้จาก Internet จากเว็บไซต์ของ American College of Physicians ตามที่อยู่ต่อไปนี้

<<http://www.acponline.org/journals/resource/unifreqr.htm>>

นอกจากนี้ วารสารที่มีการแสดงคำสำคัญ หรือ key words ก็อาจศึกษามาตรฐานการใช้จากหน่วยงาน ตามที่อยู่ต่อไปนี้: <<http://www.nlm.gov/tsd/serials/lji.html>>

ความจริงรูปแบบในการเขียนเอกสารอ้างอิงยังมีอีกหลายระบบด้วยกัน เช่น

1) ระบบ APA (American Psychological Association) หรือระบบผู้เขียนและเวลาภายในวงเล็บหรือเป็นระบบที่ใช้กันมากในงานด้านสังคมศาสตร์ ระบบนี้จะอ้างอิงโดยใช้วงเล็บแสดงนามสกุลของผู้เขียน ตามด้วยปีที่พิมพ์ กรณีมีหลายฉบับ ก็เขียนเรียงตามกันไป โดยมี

เครื่องหมาย ; คั่น ส่วนในหัวข้อ เอกสารอ้างอิง ก็จะแสดงรายละเอียดของรายการอ้างอิงเรียงตามลำดับอักษรรูปแบบมาตรฐานคือ

Author, A. A., & Author, B. B. (1998). ชื่อเรื่อง.

ชื่อวารสาร, xx, xxx-xxx.

หรือ

Author, A. A., & Author, B. B. (1998). ชื่อหนังสือ (2nd ed.). เมืองที่พิมพ์: ชื่อแหล่งพิมพ์.

2) ระบบฮาร์วาร์ด มีความคล้ายคลึงกับระบบ APA มาก เป็นระบบผู้เขียนและเวลา โดยใช้วงเล็บแสดงนามสกุลของผู้เขียนตามด้วยปีที่พิมพ์เช่นเดียวกันกับ APA รูปแบบมาตรฐานคือ

Author, A. A., & Author, B. B. 1998. ชื่อเรื่อง.

ชื่อวารสาร, vol xx, no. xx, pp. xxx-xxx. หรือ

Author, A. A., & Author, B. B. 1998. ชื่อหนังสือ, 2nd edn, แหล่งพิมพ์, เมืองที่พิมพ์.

3) ระบบ MLA (Modern Language Association) หรือระบบผู้เขียนและเลขหน้า เป็นระบบที่ใช้กันมากในด้านมนุษยวิทยา ระบบนี้จะอ้างอิงในเนื้อเรื่องโดยใช้วงเล็บแสดงนามสกุลของผู้เขียน ตามด้วยเลขหน้า ซึ่งคั่นด้วยเครื่องหมาย , ส่วนในหัวข้อเอกสารอ้างอิงนั้นจะใช้หัวข้อ Bibliography หรือ Works Cited หรือ Works Consulted รูปแบบมาตรฐานคือ

Last name, First name (คำเต็ม), and First name Last name. ชื่อหนังสือ. เมืองที่พิมพ์: แหล่งพิมพ์, ปีที่พิมพ์. xxx-xx. หรือ

Last name, First name, and First name Last name. ชื่อเรื่อง. ชื่อวารสาร volume (ปีที่พิมพ์): xxx-xx.

4) ระบบของ Turabian หรือระบบ Traditional Endnotes or Footnotes with Superscript Numbers ระบบนี้ ใช้กันมากในด้านมนุษยวิทยา ลักษณะของระบบนี้คือ มีการแสดงตัวเลขอ้างอิงบริเวณไหล่บรรทัด แสดงว่ามีการอ้างอิง แล้วส่วนล่างของหน้าก็จะมี footnote แสดงรายละเอียดของเอกสารอ้างอิง เรียงตามลำดับข้อและรายละเอียดดังกล่าวจะไปปรากฏอีกครั้งในส่วนของบรรณานุกรมตรงส่วนท้ายของเอกสาร ซึ่งจะเขียนต่างไปจากส่วนของ footnote เล็กน้อย

นอกจากนี้ การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน ก่อให้เกิดความหลากหลายของแหล่งข้อมูลที่ใช้ในสื่อเหล่านี้ ทำให้การอ้างอิงแหล่งสารสนเทศมีความยุ่งยากซับซ้อนขึ้น ซึ่งผู้สนใจอาจศึกษาค้นคว้าหารายละเอียดได้ตามห้องสมุดต่างๆ หรือค้นหาจาก Internet ได้โดยไม่ยากนัก Address ที่ให้ข้อมูลได้ดีที่สุดแหล่งหนึ่งคือ ห้องสมุดของมหาวิทยาลัย Alberta ของแคนาดา เรื่อง Citation Style Guide for Internet and Electronic Sources

<http://www.library.ualberta.ca/library_html/help/pathfinders/style/>

อย่างไรก็ตาม หากไม่สามารถศึกษาได้ ก็ให้ยึดหลัก 2 ประการคือ

1. ให้ข้อมูลมากที่สุดเกี่ยวกับผู้เขียน หรือเจ้าของผลงาน รวมทั้งแหล่งที่จะค้นดูได้
2. พยายามเลียนแบบการอ้างอิงของสื่อสิ่งพิมพ์ฉบับที่จะส่งผลงานลงเผยแพร่ ให้มากที่สุด

การใช้ระบบอ้างอิงหรือสารสนเทศแบบหนึ่งแบบใดนั้น ต้องให้สอดคล้องกับแหล่งที่จะเผยแพร่ เช่น หากวารสารที่ตั้งใจจะส่งผลงานไปเผยแพร่ระบุว่า ใช้แนวอ้างอิงระบบแวนคูเวอร์ ก็ไม่ควรจัดส่งต้นฉบับที่ทำในระบบอื่น

บรรณานุกรม

1. International Committee of Medical Journal Editors. Uniform requirement for manuscripts submitted to biomedical journals. *Ann Intern Med* 1997;126:36-47.
2. University of WA Library. Citing your sources. [cited 1998 August 19] Available from: URL: <http://www.library.uwa.edu.au/howto/citemenu.html>
3. Institute for the History and Philosophy of Science and Technology, University of Toronto. Standard documentation formats. Available from: URL:<http://www.chass.utoronto.ca/ihpst/html/citations.html>
4. National Library of Medicine List of journals indexed in Index Medicus. Available from: URL: <http://www.nlm.nih.gov/tsd/serials/lji.html>